

ЗАТВЕРДЖЕНО
протоколом Вченої ради МДУ
від 28.10.2021 №5
введено в дію наказом МДУ
28.10.2021 №326

ПОЛОЖЕННЯ
про вибіркові дисципліни у Маріупольському державному університеті
(нова редакція)

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про вибіркові дисципліни у Маріупольському державному університеті (далі – Положення) містить основні вимоги щодо здійснення здобувачем вищої освіти права вибору відповідно до пункту 15 частини першої статті 62 Закону України «Про вищу освіту».

1.2. Вибір навчальних дисциплін здійснюється здобувачем вищої освіти у межах, передбачених відповідною освітньою програмою та навчальним планом в обсязі, що становить не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених для даного рівня вищої освіти.

1.3. Здобувачі певного рівня вищої освіти мають право вибирати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти, за погодженням з деканом відповідного факультету.

1.4. Навчальні дисципліни за вибором здобувача вищої освіти або вибіркові навчальні дисципліни – це дисципліни, які передбачають більш повне задоволення запитів особи для потреб суспільства, ефективніше використання можливостей Університету, врахування регіональних потреб, набуття соціальних навичок (soft skills) здобувачами вищої освіти (навички комунікації, лідерство, здатність брати на себе відповідальність і працювати в критичних умовах, вміння полагоджувати конфлікти, працювати в команді, управляти своїм часом, розуміння важливості дедлайнів, здатність логічно і системно мислити, креативність та інше). Дисципліни вільного вибору на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти переважно мають відповідати тематиці досліджень аспірантів.

1.5. Каталог елективних дисциплін – перелік дисциплін вільного вибору здобувачів вищої освіти для певного рівня вищої освіти за циклом загальної підготовки є уніфікованим для освітніх програм певного рівня.

1.6. Вибір дисциплін варіативної частини освітньої програми здобувач вищої освіти здійснює при формуванні індивідуального навчального плану. Індивідуальний навчальний план формується за результатами особистого вибору здобувачем вищої освіти дисциплін в обсязі, не меншому за встановлений Законом України про вищу освіту, цим Положенням, з урахуванням вимог освітньої програми щодо вивчення її обов'язкових компонентів. Індивідуальний навчальний план є обов'язковим для виконання здобувачем вищої освіти.

1.7. У МДУ визначено такі загальні підходи щодо вибору навчальних дисциплін.

1.7.1. Для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти варіативна компонента освітньо-професійної програми становить не менше 1800 год. / 60 кредитів

1.7.2. Для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти варіативна компонента освітньо-професійної програми становить не менше 720 год. / 24 кредити.

1.7.3. Для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти варіативна компонента освітньо-наукової програми становить не менше 360 год. / 12 кредитів.

1.8. У МДУ визначено такі траєкторії вибору дисциплін.

1.8.1. Для здобувачів першого (бакалаврського) рівня

- набір дисциплін (циклу загальної підготовки 450 год. / 15 кредитів (5 дисциплін); циклу професійної підготовки – 1350 год. / 45 кредитів

- сертифікатні програми (30 кредитів).

1.8.2. Для здобувачів другого (магістерського) рівня
- набір дисциплін (циклу загальної підготовки – 180 год. / 6 кредитів; циклу професійної підготовки – не менше 540 год. / 18 кредитів)

- сертифікатні програми (24 кредити).

1.8.3. Для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – набір дисциплін (циклу професійної підготовки - 360 год./12 кредитів).

1.9. Вибіркові дисципліни циклу загальної підготовки сприяють та посилюють набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок, передбачених обов'язковою частиною освітніх програм.

1.10. Вибіркові дисципліни професійної підготовки надають можливість здійснення поглибленої підготовки за спеціальностями та спеціалізаціями, що визначають характер майбутньої діяльності; сприяють академічній мобільності студента та його особистим інтересам, дозволяють здійснювати впровадження спеціалізацій в межах базової спеціальності з метою формування компетентностей здобувача відповідно до вимог ринку праці.

1.11. З метою забезпечення студентоцентрованості в освітньому процесі, формування індивідуальної траєкторії навчання здобувачів, конкурентоспроможності випускників МДУ на ринку праці здобувачам вищої освіти пропонуються до вибору сертифікатні програми.

1.12. Сертифікатні програми розробляються кафедрами університету та передбачають набуття здобувачами вищої освіти додаткових кваліфікацій (наприклад, фітнес-тренер, гувернер, перекладач, літературний редактор тощо).

1.13. Сертифікатні програми можуть бути міжкафедральними.

2.2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ВИБІР ЕЛЕКТИВНИХ ДИСЦИПЛІН

2.1. Обсяг дисциплін вільного вибору циклу загальної підготовки становить 3 кредити ЄКТС (90 годин); циклу професійної – за вибором випускової кафедри.

2.2. Форма контролю дисциплін за вибором: для дисциплін 1-го блоку– залік; для дисциплін циклу професійної підготовки – за визначенням випускової кафедри.

2.3. Вивчення дисциплін за вибором для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти розпочинається з III семестру: з III по V семестри планується вивчення дисциплін циклу загальної підготовки (III, IV – по 2 дисципліни; V семестр – 1 дисципліна); для дисциплін освітніх програм спеціальностей “Філологія” та “Середня освіта” (з 2021 року) вивчення дисциплін циклу загальної підготовки планується з III семестру (III, IV, V, VI, VII – 1 дисципліна); вивчення дисциплін циклу професійної підготовки переважно планується з IV семестру; для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти вивчення дисциплін циклу загальної підготовки планується з II семестру; для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – з II або III семестру з відповідним зазначенням в освітньо-наукових програмах та навчальних планах спеціальностей.

2.4. Вибіркова навчальна дисципліна циклу загальної підготовки запроваджується за умови чисельності групи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня – не менше 20 осіб; для здобувачів другого (магістерського) рівня – не менше 10 осіб; циклу професійної підготовки – в межах академічної групи; для вивчення дисциплін з іноземних мов та інформатичних дисциплін можуть нараховувати 12-15 осіб.

2.5. Мінімальний обсяг навчальної дисципліни, що включається до сертифікатної програми, 3 кредити ЄКТС (90 годин). Форма контролю – залік.

2.6. Вивчення дисциплін сертифікатних програм розпочинається для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти – з III семестру; для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти – з II семестру;

2.7. Сертифікатна програма запроваджується за умови чисельності групи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня – не менше 20 осіб; для здобувачів другого (магістерського) рівня – не менше 10 осіб.

2.8. З метою раціонального використання ставок науково-педагогічних працівників, ефективної організації освітнього процесу рекомендовано до сертифікатної програми включати вибіркові навчальні дисципліни, що пропонуються здобувачам як окремий набір.

Приклади формування сертифікатних програм (Додаток 3)

2.9. По завершенні вивчення програми здобувачу видається сертифікат встановленої форми (Додаток 4).

3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИБІРКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

3.1. Викладання дисциплін циклу загальної підготовки можуть здійснювати всі кафедри університету за умови наявності відповідного кадрового, навчально-методичного та інформаційного забезпечення, що є свідченням спроможності кафедри оперативного задоволення потреби здобувачів вищої освіти для створення індивідуальної освітньої траєкторії навчання за обраними спеціальностями.

3.2. Для розробки та оновлення переліку вибіркових дисциплін наказом Університету (за поданням деканів факультетів) до 10 вересня поточного навчального року на факультетах створюються робочі групи (за головуванням деканів).

3.2.1. Робочі групи аналізують забезпечення кафедр щодо можливості організації освітнього процесу належної якості. Основними критеріями є: кадрове забезпечення (науковий ступінь, вчене звання НПП, підвищення кваліфікації, особистий рейтинг); навчально-методичне забезпечення (наявність робочої програми, підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій); матеріально-технічне забезпечення.

3.2.2. До переліку вибіркових дисциплін кафедри університету можуть подавати навчальні дисципліни, що є профільними для цієї кафедри / обов'язковими для освітніх програм кафедри (із зазначенням, для яких ОП не призначені ці дисципліни).

3.2.2. На підставі аналізу зазначеної вище інформації робочі групи до 01 жовтня формують перелік вибіркових дисциплін та подають їх для розгляду на засіданні Ради з якості вищої освіти факультету та затвердження Вченою радою факультету – для вибіркових дисциплін циклу професійної підготовки; до Ради з якості вищої освіти факультету, Ради з якості вищої освіти МДУ та після схвалення – на затвердження Вченою радою Університету – для вибіркових дисциплін циклу загальної підготовки та сертифікатних програм.

3.3. Затвержені в установленому порядку вибіркові дисципліни формують у загальноуніверситетський Каталог елективних дисциплін університету окремо для кожного рівня вищої освіти (далі – Каталог 1), рекомендованих для вивчення в наступному навчальному семестрі / навчальному році, і розміщують його для ознайомлення здобувачів на офіційному сайті університету

3.3.1. У Каталогі зазначено короткий опис змісту дисципліни, компетентності та результати навчання, цільове призначення (спеціальність, ОП) та кафедра, що викладатиме дисципліну (згідно з додатком 1).

3.4. Перелік вибіркових дисциплін циклу професійної підготовки розробляється кожною кафедрою окремо, оформлюється у Каталог елективних дисциплін кафедри окремо для кожного рівня вищої освіти (далі – Каталог 2) розглядається Радою з якості вищої освіти факультету, затверджується Вченою радою факультету до 10 жовтня поточного навчального року і оприлюднюється на сторінці факультету/кафедри офіційного сайту університету.

3.5. З метою організації процедури вибору елективних навчальних дисциплін, затверджених у встановленому порядку, повинні бути презентовані на Навчальному порталі.

3.6. Презентація вибіркової навчальної дисципліни та сертифікатної програми розробляється з дотриманням вимог, зазначених у додатку 1. Примірний зразок оформлення презентації розміщено на Навчальному порталі.

4. ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ ВИБІРКОВОЇ СКЛАДОВОЇ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

4.1. Для формування контингенту здобувачів вищої освіти для вивчення вибірових дисциплін на наступний навчальний рік (навчальний семестр) декани факультетів ознайомлюють здобувачів вищої освіти із затвердженими Вченою радою Каталогами елективних дисциплін та організують процедуру вибору.

4.2. Після ознайомлення з Каталогами та презентаціями елективних дисциплін здобувачі вищої освіти:

- першого (бакалаврського) рівня за допомогою кураторів протягом 5 робочих днів II навчального семестру поточного навчального року в електронній формі (на офіційному сайті МДУ – за допомогою Google-form), та протягом 10 робочих днів II навчального семестру поточного навчального року – письмово (додаток 2) визначають свій вибір щодо вивчення конкретних дисциплін, що є підставою для формування індивідуального навчального плану здобувача на наступний навчальний рік;

- другого (магістерського) рівня за допомогою кураторів до 01 листопада в електронній формі (на офіційному сайті МДУ – за допомогою Google-form), до 15 листопада – письмово (додаток 2) визначають свій вибір щодо вивчення конкретних дисциплін;

- третього (освітньо-наукового) рівня – аспірант до 01 червня повідомляє кафедру/деканат факультету особистою заявою на ім'я декана з проханням включити обрані дисципліни до Індивідуального навчального плану на наступний навчальний рік (додаток 2). Заява аспіранта візується науковим керівником, завідувачем кафедри і завідувачем аспірантури.

4.2.1. Якщо за першою заявою обрана здобувачем вибіркова дисципліна не набрала достатньої кількості слухачів, такий здобувач здійснює повторний вибір з переліку, наданого деканатом відповідного факультету (за погодженням з навчальним відділом/відділом аспірантури), про що складає відповідну заяву:

- для першого (бакалаврського) рівня – до 01 квітня поточного навчального року;

- другого (магістерського) рівня – до 25 листопада поточного навчального року;

4.3. На підставі заяв здобувачів вищої освіти та подання факультетів формуються накази по створенню груп для вивчення вибірових дисциплін

навчальним відділом на наступний навчальний рік – для здобувачів першого (бакалаврського) рівня ,

- на поточний навчальний рік – другого (магістерського) рівня;

- відділом аспірантури – для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня.

4.4. Якщо здобувач вищої освіти із поважної причини не зміг записатися вчасно, він, надавши відповідні документи, звертається в деканат із заявою для запису на вивчення обраних ним дисциплін. Здобувач, який знехтував своїм правом вибору, буде записаний на вивчення тих дисциплін, які деканат вважатиме потрібними для оптимізації навчальних груп і потоків.

4.5. Обрані таким чином дисципліни визначають навчальне навантаження кафедр і конкретного викладача, яке розраховується до початку навчального року для навчальних планів і освітніх програм для здобувачів ступеня бакалавра; додаткове навчальне навантаження кафедр і конкретного викладача для навчальних планів і освітніх програм для здобувачів ступеня магістра; додаткове навчальне навантаження кафедр і конкретного викладача для навчальних планів і освітніх програм для здобувачів ступеня доктора філософії.

4.6. Здобувач вищої освіти має право змінити обрану навчальну дисципліну.

4.6.1. Для цього здобувачем до кінця поточного навчального семестру подається заява на ім'я декана відповідного факультету щодо зміни вибіркової дисципліни на наступний навчальний семестр.

4.6.2. Деканат відповідного факультету пропонує здобувачу обрати дисципліну з переліку вже сформованих та затверджених відповідними наказами вибіркових дисциплін.

4.6.2. Деканат відповідного факультету формує проєкт наказу щодо змін у виборі навчальних дисциплін та надає до навчального відділу не пізніше, ніж за десять робочих днів до початку навчального семестру.

4.7. Розклад занять для міжфакультетських груп для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти формується навчальним відділом, другого (магістерського) рівня – деканатами факультетів; третього (освітньо-наукового) рівня – відділом аспірантури.

4.8. Розклад занять для внутрішньофакультетських груп формується деканатами факультетів.

4.9. З метою забезпечення мобільності для вивчення вибіркових дисциплін в масштабах університету виділяються два дні на тиждень для першого (бакалаврського) рівня; один день на тиждень – для другого (магістерського) рівня.

5. ПРОЦЕДУРА ПЕРЕЗАРАХУВАННЯ КРЕДИТІВ

5.1. У разі поновлення, переведення здобувача вищої освіти перезарахування вибіркових дисциплін проводиться деканом факультету на підставі витягу з протоколу засідання випускової кафедри.

5.2. Перезарахування кредитів проводиться за рахунок фактично вивчених дисциплін, що не були перезараховані як обов'язкові компоненти.

6. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

6.1. Дане Положення набуває чинності з 01.09.2021 р.

6.2. Зміни та доповнення до Положення вносяться та затверджуються Вченою радою Університету у тому ж порядку, що й саме Положення.

КАТАЛОГ ЕЛЕКТИВНИХ ДИСЦИПЛІН
Для першого (бакалаврського) рівня / для другого (магістерського) рівнів

№ з/п	семестр	Назва дисципліни	Анотація дисципліни	Кафедра, яка забезпечує викладання	Викладач (науковий ступінь, вч. зв., посада)
			Мета, Завдання Змістовні модулі Компетентності* Програмні результати навчання*		

КАТАЛОГ СЕРТИФІКАТНИХ ПРОГРАМ
Для першого (бакалаврського) рівня / для другого (магістерського) рівнів

№ з/п	семестр	Назва дисципліни	Анотація дисципліни	Кафедра, яка забезпечує викладання	Викладач (науковий ступінь, вч. зв., посада)
Назва сертифікатної програми					
			Мета, Завдання Змістовні модулі Компетентності* Програмні результати навчання*		

* вивчення НД передбачає набуття компетентностей та результатів навчання

ЗРАЗОК

заяви здобувача вищої освіти на включення до індивідуального плану
дисциплін вільного вибору

Декану факультету

проф. _____

здобувача ВО _____ курсу

спеціальності _____

(П.І.Б.)

ЗАЯВА

Прошу включити в мій індивідуальний навчальний план такі вибіркві
дисципліни загальної/професійної підготовки :

1. _____

(назва дисципліни та семестр вивчення)

2. _____

(дата)

(підпис)

Узгоджено:

Завідувач кафедри, куратор (для ОПП першого та другого рівнів освіти)

Науковий керівник, завідувач аспірантури (для ОНП третього рівня)

Додаток 3
до Положення
МДУ
(пункт 4.2)

Приклади формування сертифікатних програм

Сертифікатна програма «Гувернерство» Кваліфікація Гувернер Для першого (бакалаврського) рівня

Назва вибіркової освітньої компоненти	Кредити	Форма контролю
Психологія дитячої творчості	3	залік
Сучасна зарубіжна література для дітей	3	залік
Діагностика особистісного розвитку дошкільника	3	залік
Педагогічна психологія	3	залік
Ігрові технології	3	залік
Основи гувернерства з методикою	3	залік
Дитинознавство	3	залік
Історія гувернерства в Україні	3	залік
Практикум	6	залік
Усього	30	

Сертифікатна програма «Місьцеве самоврядування» Кваліфікація Для другого (магістерського) рівня

Назва вибіркової освітньої компоненти	Кредити	Форма контролю
Система місцевого самоврядування в Україні	4	Залік
Місьцеве самоврядування в зарубіжних країнах	4	Залік
Управління місцевими фінансами та бюджетування	3	Залік
Муніципальне управління	3	Залік
Планування розвитку територіальної громади	4	Залік
Інформаційно-комунікативна діяльність в публічному управлінні	3	Залік
Прийняття управлінських рішень в публічному управлінні	3	Залік
Усього	24	

Додаток 4
до Положення МДУ
(пункт 4.2)

СЕРТИФІКАТ

Ім'я
Прізвище

опанував(ла) сертифікатну програму «_____»
обсягом _____ кредитів ЄКТС
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Маріупольського державного університету
отримав(ла) кваліфікацію «_____»

**Проректор з науково-педагогічної роботи/
Vice-Rector for Scientific and Pedagogical Affairs**

SERTIFICATE

Family name
Given name(s)

o certify that he/she completed the program «_____»
Duration _____ ECTS credits
The first level of higher education
Mariupol State University
received qualification «_____»

Тетяна МАРЕНА/ Tetiana MARENA

«__» _____ / _____ 20__ р.